

אמת כוונת

כ"ל חוקת תורה

כ"ס

① אצ"ל תורה

② אכ"ל

וזאת חקת התורה.

1 מדרקדקין למה נאמר זאת חוקת התורה
דלכאורה אינו רק חוקת הפרה.

וג"ל עפ"י דברי אמ"ו הגאון מהר"צ
העללער כעל המחבר ספר חידושי טיב

גיטין זצ"ל, שאמר לפרש המדרש [רכה
י"ט ג'] אמרתי אחכמה והיא רחוקה זו פרה
אדומה. ולכאורה יש להבין מנ"ל דקאי
דוקא על פרה אדומה, והרי יש לנו כמה
חוקים בתורה שאין אנו יודעים טעמיהם.

נאמר כי לשון אחכמה משמע שיגע את
עצמו להחכים ולהבין וע"י זה היא רחוקה,
וזה שייך רק בפרה אדומה שיש בה שני
הפכים, מטהר את הטמאים ומטמא את
הטהורים. והיה כאשר חקר ויגע למצוא
טעם למה היא מטהרת את הטמאים, והיה
סבור כי עלתה בידו לדעת הטעם, או
הוקשה לו למה היא מטמאת את הטהורים,
וכאשר עלה בידו טעם לזה או שוב נתעורר
לו ונתחזקה לו הקושיא א"כ אמאי מטהרת
את הטמאים, כי בשום אופן אי אפשר
למצוא טעם לשני הפכים, משא"כ בשאר
חוקים שאפשר לחכם לחשוב שעמד על
הטעם.

והנה כבר היו מן האפיקורסים אשר חשבו
למצוא טעם לאיזה מצוות, ויאמרו
כי בעת ובמקום שבטל הטעם בטלה ח"ו
המצוה. והבל יפצה פיהם, כי אנחנו בני
ישראל מחוייבים לקיים כל מצוות התורה
בתורת גיורה, ואפי' כמה שאנו חושבים
לדעת את הטעם יהיה בעינינו כמו חק

3/ בלי טעם, ויש לנו ללמוד זאת מדיני פרה
אדומה, שאי אפשר בשום אופן להבין
הטעם עפ"י שכל האנושי, ומזה נקיש על
חשאר דגם שאר מצוות אעפ"י שהשכל
האנושי מדמה שמבין הטעם, אין לנו

36 לסמוך על זה, כי מי [כאן בסוד ה' ית"ש,
נצולי לא זהו הטעם, ולכן צריכין לקיים
את כל המצוות כמו חוקים, ולהיות תמים
עם ה' ית"ש. וז"ש זאת חוקת התורה,
כלומר פרשת פרה אדומה תוכיח על כל

4/ התורה צריכין לקיימה בתורת חוקה.

זקת אנוב (יט—יח)
שתי המילים הללו מנוגגות בטעמי "קדמא ואזלא", שכן "אנוב" כרמוז
על שפלות — "ישפיל עצמו כאנוב" — ולידי שפלות יכול אדם להגיע
לכשיזכור את ה"קדמא", היינו: מה שהיה מקודם — מאין באת — מסיפה
סרוחה, ואת ה"אזלא" — היינו: ולאן אתה הולך — למקום עפר רימה
ותולעה..." (פירונים ימ"ר בשם ספ"ק)

③ כדמ' ח' פירק' ס' ר'

1 הנה התבאר-ך מכל מה-שזכרנוהו בזה הפרק: שצריך
לכונן אל הפעולות הממצעות, ושללא יצא מהן אל-קצה מן-
הקצוות — אלא על-צד הרפואות ולעמד כנגדו בהפך. כמו
שהאדם היודע במלאכת הרפואות, כשיראה מזגו שישתנה מעט
שנוי, לא ישפח ולא יניח החלי להתחזק עד שיצטרך אל
רפואה חזקה בתכלית, וכשידע שאבר מאבריו חדש, ישמרו
תמיד ויתחזק מדברים המזיקים לו ויבונן למה-שועינה, עד
שיבריא האבר ההוא, או עד שלא יוסיף חלשה — כן האדם
השלם צריך לו שיוזר מדותיו תמיד, וישקל פעולותיו, ויבטח
תכונות נפשו יום יום. וכל-מה-שיראה נפשו נוטה לצד קצה
מן-הקצוות, ימחר ברפואה ולא יניח התכונה הרעה להתחזק
בשנותיו מעשה רע, כמו שזכרנו". וכן ישים לנגד עיניו
המדות הפחותות אשר לו וישתדל לרפאתם תמיד, כמו שזכרנו" —
שאי-אפשר לאדם מבלי חסרון. שהפילוסופים" כבר אמרו:

6/ "כד הוא ורחוק שימצא מי שהוא בטבע למעלות קלן,
ר"ל: למעלות המדות ולמעלות השכליות, מזמן ומוקד". אבל
בספרי הנביאים נמצא זה בהם הרבה. אמר: הן בעבדיו בא
יאמין ובמלאכיו ישים תהלה (איוב ד, יח); ומה-יצדק אנוש
עם-אל, ומה-יזכה ליד אשה (שם כה, ד). ושלמה המלך, עליו
השלום, אמר סתם: כי אדם אין צדיק בארץ, אשר יעשה-טוב
ולא יחטא (קהלת ז, כ). ואתה יודע שאדון הראשונים והאחרונים:
משה רבנו, עליו השלום, כבר אמר אליו השם-יתברך: יען לא-
האמתם בי להקדישני לעיני בני ישראל (במדבר כ, יב); על
אשר-מריתם את-פי למי מריבה (שם, כד); על אשר לא-קדשתם
אותי בחוף בני ישראל (דברים לב, נא). וחסאו, עליו השלום,

26 הוא: שנטה לצד אחד מן-הקצוות ממצות המדות, והיא:
הסבגנות. כאשר נטה לצד הרגונות באמרו: שמעו-נא ה' אלהים
(במדבר כ, י). דקדק עליו השם-יתברך: שיהיה אדם פחות
כועס לפני עדת ישראל במקום שאין ראוי בו הכעס! ופירוש
זה בדין האלוף ההוא — חלף השם הוא מפני שמתעורר
3/ ימנעו כנגד המדות והיו קבועים להגיש כנגד אל המדות הנגוד
מה שמתעורר בהם — וצד ימנעו והוא מתעורר נגד
מה שמתעורר, וזהו צדו המנוגגת היותו בקדושתו ושלום

①

pe (4)

אבל אמרו בענין: "מריתם את-פי"י - הוא כמו שאבאר, והוא: שלא היה מדבר עם סכלים, ולא עם מי שאין לו מעלה; אבל עם אנשים שהקטנה שבנשיהם היתה פחותה מן-בניו, כמו

שנקרו החכמים, וקל-מה-שיאמר או יעשה יבטוהו. וכאשר ראוהו שקפס, אמרו: שהוא, עליו השלום, ודאי אין לו פחיתות מזה, וילא שהיה יודע שהשם-יתברך קפס עליו בקבשת המים ושנחגו הקצקוהו, יתברך, לא היה כועס - ואנו לא מצינו שהשם-יתברך קפס בדברו אליו בזה הענין, אבל אמר: קח את-המטה והקהל את-העדה וגו' (במדבר כ, ח).

אלהים את אבימלך" (בראשית כ, יז). וכן "ויחפלל משה בעד העם" (להלן כא, ז). וכן הוא גם נגלה, לא יוכל הטבע לעשותו באותו האופן, אבל יעשהו אחר תנועות רבות במשך זמן¹⁵. וזה המין מן הנסים יעשהו האל יתברך על ידי עבדיו¹⁶, עם הקדמת איזו תנועה מסדרת מאתו¹⁷, בענין "השליכהו ארצה" (שמות ד, ה) "הרם את מטך" (שם יד, טז), "והפית בצור" (שם יז, ח), "ויהי ויור" (מלכים ב, יג, יז) וזולתם¹⁸. והג' הוא מין מן הנסים שלא יוכל הטבע

לעשותו בשום אופן¹⁹. וזה המין יעשהו האל יתעלה על ידי עבדיו בדבור בלבד, שהיא פעלה שקלית ויותר נכבדת משאר תנועותיו הנשמיות²⁰, כמו שהיה הענין בפתיחת פי הארץ, כאמרו "ויהי ככלותו לדבר... ותבקע האדמה"²¹ (לעיל טז, לא). וכן בענין עמידת השמש ליהושע נאמר "אז ידבר יהושע" (יהושע י, יב).

והנה בענין זאת המריבה היה מן ההכרח להעביר²² את רעת תלונות ישראל, שיהיה הגם הנעשה מכבד מעלת הפלך המשלח ודרכי טובו, ומכבד גם

ספוקי

(ח) קח את המטה... ודברתם אל הפלע. כבר רבו הדעות בענין חטא מי מריבה. והנה ספק אצל רבים במה חטאו משה ואהרן שנקתב עליהם "לא האמנתם" (פסוק יב), "מעלתם" (דברים לב,

נא) ו"מריתם"⁶ (פסוק כד). ואם היתה כונת האל יתברך שידברו בלבד אל הפלע מה ענין ללקיחת המטה? ואם היה החטא על שהכה משה את הפלע שלא במקצת שולחו במה חטא אהרן? אמנם לשנתבונן בענין המריבה, ראוי שנחשב שמהיה מצות האל בזה על אפן שיכירו רשעת מריבתם, והתודו את חטאתם, ושבו ורפא למו, כי לא יחפץ במות המת⁸. ויכן נבין שבהי החטיאו משה ואהרן את כונת האל יתברך, ועל זה הענישם. אמנם המריבה עם משה¹⁰ היתה באמנם שהיתה הנהגתו בלתי שלמה, במה שהביא אותם אל אותו החלק הרע מהמדבר¹¹. ועל האל יתברך היתה מריבתם באמנם (פסוק ה) שהוציאם מארץ נושבת טובה אל ארץ מדבר, ולהודיעם את רשעם בזה, התחייב שיהיה הגם מודיע שהשליח היה מנהיג בשלמות, ושהמשלח היטיב בשליחותו ולא הרע כלל¹².

מן מעלת השליח וטובו, ושהוא מוכן²³ אל שייטיב המלך על ידו לעמו. ותתבאר מעלת המשלח במין הג' הנסים, אשר לא יוכל הטבע כלל עליו בשום אופן²⁴ ובשום זמן. ותתבאר מעלת השליח במין הב' מן הנסים הנעשה בתנועת השליח הראוי לזה. ובכך²⁵ צוה האל יתברך שיהפך הפלע למים, כאמרו "ונתן מימיו"²⁶, כלומר שיהיו המים מן הפלע, לא נמשכים ממקום אחר אליו. וזה היה נמנע וזולתי בהיותו נהפך מצורת סלע אל צורת מים, כאשר העיד אחר כך באמרו "המוציא לך מים מצור החלמיש"²⁷ (דברים ה, טז). כי אם היו המים מוכבאים ממקום אחר שם בנס, לא יהיה הבדל בין צור חלמיש לזולתו, וזה המין מהנסים לא יוכל עשותו הטבע בשייב אפן ולא בשייב זמני²⁸. ונראה שיהיה קשה על ידו הבני עמקו כמקום יחביתם אל החפץ ליטות ימיו יעשהו יקרה גם המים בן הים ואל יעשהו

26

31

36

41

28

ובהיותו מיני הנסים המספרים בכחבי הקדש על אחד מג' פנים: הא' הוא גם נסתר, כמו ירדות המטר וההפלט מן החלאים ומן הצרות³¹. וזה המין מן הנסים ושיגוהו הצדיקים בתפלתם, בענין "ויחפלל אברהם אל האלהים, וירפא

(27)

(יד) וישלח משה מלאכים
 מקדש אל מלך אדום. למה נאמר,
 ששלח את המלאכים מקדש? — להראות
 מדותיו של הרעיא מהימנא, שאעי"פ
 שבקדש גזר עליו ה', שלא יביא את הקהל
 אל הארץ המובטחת (שמאד מאד השקה
 נפשו של משה לראותה). ומנהיג אחר
 במקומו היה יושב לו ואומר, אם כן אין
 לי עסק יותר בהנהגת והבאת בני עד
 גבול א"י, ויבוא זה שיביא אותם אל
 הארץ ויעשה את ההכנות לביאת הארץ —
 רבינו משה לא עשה כן, ותיבה אחרי
 הגזירה שלח אל מלך אדום: "נעברה נא
 בארצך". ועל בכמ"ר פ"ט, ט"ו.

(7)
 ארץ
 ארץ

(8)
 Angel p. 260
 Aron Rav
 Meir
 Meir

(6)

שיהיה מים נגרים שם במקום אחר.
 ובהנה ידעו גדל וטוב המשלח, וישיבו אל
 לבם שאף על פי שהוציאם ממצרים אל
 המדבר, אין בזה רעה כלל בהיותו
 עמהם, אחר שיש בידו לשים מדבר
 לאגם מים²⁸, וזולת זה מפה שלא יוכל
 השבע עליו, ושם הוא כאן הכל
 כאן²⁹, כאמרו "המדבר הייתי
 לישראל"³⁰ (ירמיהו ב, לא). וצנה עם זה
 שאחר שיהפך הסלע למים יוציא
 משה אותם המים להם במטהו
 לשבטיהם, כאמרו "במחוקק
 במשענותם"³² (להלן כא, יח), ולזה הפין
 מן הנסים אמר "קח את המטה...
 והוצאת להם מים מן הסלע וכו'".

6

11

16 והנה משה ואהרן הסכימו לעשות
 הפין הב' מן הנסים, ולהגיר המים אל
 הסלע במקום אחר, כמו שעשו ברפידים,
 כאמרו "והכית בצור ויצאו ממנו
 מים"³³ (שמות יז, ו), כי לא בטחו שיקים
 האל יתברך את דברו לעשות לישראל
 הפין הג' מן הנסים, כחשבם את ישראל
 אז ממרים מאד עד שיהיו בלתי ראויים
 אליו³⁴, ושינחם ה' על הטובה³⁵, ובכן
 עשו את דרך מין הב' מן הנסים במטה,
 אשר בו הודיע מעלת השליח, ולא עשו
 את דרך הפין הג', אשר בו יודיעו
 לישראל מעלת המשלח וטובו, ולזה
 נכתב עליהם³⁶ "לא האמנתם בי" (פסוק
 יב), שהרצון בו: לא בטחתם בי שאעשה
 מה שאמרתים³⁷, "ומעלתם בי" (דברים
 לב, נא) שחללתם כבודי³⁸ ולא הראיתם
 למריבים את סכלותם, ו"מריתם פי"
 (פסוק כד) בשלא שמרתם מצוותי.

21

28

31

(6A) היום

37. לכאורה דברו רבנו צרכים
 הלבוש שיהיו חוסר האכזבה וזה לא היה כי אם
 כבנו ישראל, כלומר אם הם ראויים להכנס
 תבונה (ובלתי ראויים אליו), ואילו זה קביל
 שאמנם כן אין גבול לטוהר חסדו יתברך, והוא
 משה, אשר שנינו ולבד את י"ג לוחות
 הרמזים אחר חטא העגל, ואף השתמש בזה
 כדי אחרי הטא התגלים ועליו פירוש הרמז

An exceedingly wealthy man, a sworn "Lover of Zion," once came to Eretz Yisrael to explore the possibility of settling there with his family. He toured the length and breadth of the Land, but in the end, he decided to return to his home in Chutz LaAretz.

The day before his return trip, the man went to receive a farewell blessing from Rav Kook. Knowing how much the Rav encouraged every visitor to make aliyah and settle in the Land, the man began by extolling the virtues of Eretz Yisrael. Then he said: "Unfortunately, though, I must abandon the idea of moving here, for the time being. I feel that I can do a great deal for the country specifically from outside its borders."

The Rav answered his guest by elucidating a verse in the Torah: ואתמו אליה בעת ההוא לאמר... אעברה נא ואראה, Moshe Rabbeinu said, אעברה נא ואראה - I beseeched the Lord at that time, saying... "Please, let me cross over and see the good Land..." (Devarim 3:23-25). One could ask: Moshe was banned from entering the Land as a result of the episode of Mei Merivah, which took place a long time before this verse was stated. Why, then, did he wait so long to try to annul the decree? Why didn't he beseech God earlier?

The answer is: Moshe thought to himself, "I will first demonstrate, with concrete actions, how strong my love is for the Holy Land, and then I will pray." Therefore, he waited until the

Jews - under his command - conquered the lands of Sichon and Og, making it easier to conquer the Land of Canaan. Only then, he began to pray. This explains the words I beseeched the Lord at that time. That is, Moshe requested permission to enter the Land specifically at that time [after the conquest of Sichon and Og]. He hoped that his efforts on behalf of Eretz Yisrael would help his prayers be accepted.

"You, my honorable friend, should do the same," concluded the Rav. "For many years now you have been working for the settlement of Eretz Yisrael, and you have thoroughly demonstrated

(11) ע"כ ככל הנראה

"על-כן יאמר בספר מלחמת ד'".

1 כלל ידוע הוא: את החושך אין מגרשים במקלות. כי ילחם אדם בחושך בכל כלי הזיון שבעולם. לא יועיל ולא כלום. וכי ידליק שביב אור אחד מיד תגורש האפלה. אף במלחמת האור והחושך בנפשו של האדם. מלחמת היצרים. כך היא הנמידה. ישנם החושבים אשר בסיגופים ועינויים יועילו לדכא את "יצר לב האדם רע מנעוריו" ולא היא. אמנם אמרו: "לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר רע", ופירש רש"י: "ירגיו. יעשה עמו מלחמה". אבל מלחמה זו אינה בכלי זיון של הרס ופיצוצים, אלא כמו שאמרו: "אם פגע בך מנוול זה משכהו לבית המדרש". התורה של בית המדרש תגרש ממילא את המנוול. מעט אור דוחה הרבה חושך, וכל שכן הרבה אור. האור הגדול של התורה "כי נר מצוה ותורה אור" ידחה מאליו וממילא את חושך היצר. "יהי בקסע הארץ" עם שני לוחות הברית, אזי ממילא "קומה ד' ופצו איבין ונסו משנאיך מפניך" והדברים אמורים אף כלפי המלחמה החברתית של האור והחושך. לא בכלי תותח של הרמות וזרפות ושיקוצים ינוצח החושך, אלא בהפצת אור החורה. "כיהנה ד' יצא ממקומו... ונמסו הקרים". יש ד' בקרב כל אדם מישראל "ושכנתי בתוכם" אלא שהוא במעמקי הלב פנימה, וכשהוא "יצא ממקומו" מנסתרי הנפש, אזי ממילא ומאליו "ונמסו הקרים". צריך להשכיל ולהוציא אור נקודות הקודש "ממקומו", בין אצל עצמו ובין אצל אחרים.

16 "על-כן יאמר: בספר" - לא בחרב ולא בחנית, לא בחיל ולא בכח. אלא בספר - הוא "מלחמת ד'".

1 "כולם אנשים ראשי בני ישראל המה" (במדבר יג ג), ופירש"י: "כל אנשים שבמקרא, לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו". והנה, בודאי חשיבותם היתה גדולה, שהרי חברים היו ליהושע וכלב, ויתר על כן כתב הרמב"ן, וז"ל (שם ד): "ונראה שראה למנותם הנה לפי מעלת השלוחים, כי היו ראשים ונשיאים בעם כאשר ספר, ואין מעלתם שוה, אבל יש בהם גדול מחברו בחכמה ובמנין, והקדים הנכבד קודם במעלה, כי ממעלת עצמם מנאם, ולא למעלת השבט", יעו"ט. הרי לנו מי הם ה"אנשים" ומה הפירוש "כשרים", שהרי כלב הוא השלישי שבהם ויהושע הוא החמישי, "ראשי בני ישראל" פשוטו כמשמעו, הגדולים והחשובים שבדור דעה, גדולי הדור ההוא שהיה הנעלה מכל הדורות, דור מקבלי התורה מפי הקב"ה.

6 וכן הראוי להתבונן, כיצד אירע הדבר שבזמן מועט כל כך, במשך ארבעים יום בלבד, ירדו אנשים אלו המכונים בתורה בתואר "אנשים" לשון חשיבות, ומהם גדולים מהושע רבם ומנהיגם של ישראל, ממעלתם העליונה עד לדיוטא התחתונה, להוציא את דיבת הארץ רעה ולהמריד את כלל ישראל על ד' ועל משיחו. ולא עוד אלא שכפרו בעיקר ח"ו, שאמרו: "לא נוכל לעלות אל העם כי חזק הוא ממנו" (שם לא), וביארו חז"ל (סוטה לה א, הובא ברש"י שם): "חזק הוא ממנו" - כביכול כלפי מעלה אמרו.

ירידה איומה כל כך במשך זמן של ארבעים יום, היתכן כדבר הזה?

אך מצאנו פשר דבר במסילת ישרים (סוף פ"א), בתוך דבריו בגנות הכבוד איך רבים וטובים נכשלו בגללו ונאבדו מן העולם, כתב וז"ל: "הוא [הכבוד] שגורם לפי דעת חז"ל (זרי על הפסוק כולם אנשים) אל המרגלים שיוציאו דבה על הארץ, וגרמו מיתה להם ולכל דורם, מיראתם פן ימעט כבודם בכניסת הארץ, שלא יהיו נשיאים לישראל, ויעמדו אחרים במקומם".

4 כאן גילו לנו חז"ל את סוד הדברים, רדיפת הכבוד הוא הגורם, שיראתם פן ימעט כבודם הביאתם לטכס עצית למנוע את ישראל מלהכנס לארץ, ע"י הוצאת דבת הארץ רעה, והתחבירו לנו לאמירת "מי חזק הוא ממנו" ר"ל כי "הכבוד" הוא סג' חזק, ודווקא אחריו אמרנו יהיו ברום המעלה ונשיאנו בני ישראל, ופירש"י: "מי חזק הוא ממנו" - כביכול כלפי מעלה אמרו.

26

(12)

ש"ס
לחם
למאכל

שכתב: "ראשי בני ישראל המה", המה - עולה חמישים, מלמד שהיו שרי חמישים". נמצא שהיו בישראל ששת אלפים שרי מאות ושש מאות שרי אלף הגדולים מהם במעלה, ושנים עשר אלף שרי חמישים חשובים כמותם, וכדאי היה להם בגלל "מעמד" זה של שרי חמישים, שישארו ישראל במדבר ולא יכנסו לארץ הקודש, אך ורק מחשש שמא יפגע כבודם. למדנו מכאן שבשעה שאדם מתיירא פן יפגע כבודו פגיעה כלשהי, הרי הוא מאבד את עשתונותיו ודורס ורומס כל אשר סביבו זיורד לתהום האבדון, והכל בגלל הפחד הנורא שמא יסלקוהו מלהיות "שר חמישים". מה גדולה היא הסכנה הטמונה בבקשת ה"כבוד".

1
6

13

והנה אף שנתבאר כמה מגונה היא "בקשת כבוד" ומה גדולה הסכנה בכך, כל זה הוא במבקש כבוד מאהבת עצמו ומשום היותו אוהב כבוד, אולם יש אופן שמבקש כבוד לעצמו ולא משום אהבת עצמו אלא מטעם אחר, ואז הבקשה היא ראויה והגונה, והרי זה כמבקש כבוד לזולתו, שהיא בקשה של מצוה ואין בה טעם של איסור.

11

הבה נתבונן בפרשת יפתח הגלעדי, בשעה שנלחמו בני עמון בבני ישראל, הלכו זקני גלעד ויאמרו ליפתח לכה והייתה לנו לקצין ונלחמה בבני עמון וגו', ויאמר יפתח אל זקני גלעד אם משיבים אתם אותי להלחם בבני עמון וגו' אנכי אהיה לכם לראש, ואח"כ כתוב: "וידבר יפתח את כל דבריו לפני ד' במצפה" (שופטים יא ו-יא), ופירש"י "את כל דבריו - התנאי שביניהם", כלומר מה שהתנה עמהם שישמוהו לראש עליהם, ואז ילחם להם בבני עמון.

16

ולכאורה לפנינו ענין של בקשת כבוד, "אנכי אהיה לכם לראש", אבל נראה שהמפרש כן אינו אלא טועה, שהרי אפילו פחות שבפחותים יכלם ויבוש לתבוע כבוד בפה ולעיני כל, לא כל שכן שופט ישראל. ולא עוד אלא שיפתח דיבר את דבריו לפני ד', והעמיד את הקב"ה, כביכול, לעד על הדבר הזה. ודאי לא בקשת כבוד היתה כאן ולא רדיפה אחר השררה, אלא יודע היה יפתח, שלא יעלה בידו לנצח את בני עמון, אלא אם כן יאמינו בו ישראל וישמוהו עליהם לראש, כי האמונה שמאמינים העם במנהיגם היא הנותנת בידו כח לנהלם וללחום את מלחמותיהם [ועי' מאמר סד], זו היתה מטרת יפתח בדרישתו. ומאחר שבקשת הכבוד היתה מתוך כוונה טהורה ולמטרת הצלת ישראל מלוחציהם, יכול היה לדבר את דבריו לפני ד' כאילו אינו נוגע בדבר כלל וכמדבר למען זולתו, ואילו הוא עצמו באמת שוה היה בעיניו הגנות והשבת, ונתעלה יפתח ועמד ממעל למידות האדם הנטועות בטבעו, שלא ביקש בשביל עצמו כלל.

21

26

31

ואצל שמשון הגבור כתיב: "זיקרא שמשון אל ד' ויאמר וגו' זכרני נא וחזקני נא אך הפעם הזה האלקים ואנקמה נקם אחת משתי עיני מפלשתים" (שופטים טז כח), ופירש"י: "זכרני נא - זכור כ' שנה ששפטתי את ישראל ולא אמרתי לאחד מהם

העבר לי מקל זה ממקום למקום. נקם אחת משתי עיני - ושכר עין השנית הנח לי לעוה"ב, וכאן פרע לי שכר אחת מהן", בגממה זו המית פלשתים רבים יותר מאשר המית בחייו כמבואר שם, וכל זה השיג בזכות שלא ביקש מעולם לאחד מישראל "העבר לי מקל ממקום למקום", ואילו היה עושה כן אפילו פעם אחת, לא היתה לו זכות לבקש את נקמת עינו, שכבר אכל שכרו, וכידוע בשם הגר"ס זצ"ל כי העוה"ז הוא "בית מלון" יקר, וכל הנאה בו "מחירה" רב מאד בעוה"ב. [עיין מאמר כה].

36

אבל לכאורה יש לשאול, מאחר ששפט את ישראל עשרים שנה, בלי ספק כיבדוהו כראוי לכבודו, והרי "נטל" כבוד פעמים רבות, ולכאידהו יש כאן יותר מאשר "העבר לי מקל ממקום למקום", וא"כ היאך נשתבח שמשון בעצמו שלא נטל מאומה מישראל.

41

אלא שהן הן הדברים האמורים, שמשין הגיע למידת ה"השתוות", וכל הכבוד שכיבדוהו ישראל, לא נגע אליו כלל, וכאילו כיבדו לאחר זולתו, והוא עצמו לא נטל מאומה מנג הכבוד והיקר שנגעוהו, וזו יכול לומר שיכל עשרים השנים ששפט את ישראל מא נהנה מהם כלל.

46

מצינו גם ינוק ארבע קהילות גדול, ויש להם בני אלה עיניהם נמוכה...
לפנינו ינוק ענין מא גמר לענין כלל, והוא עצמו לא נטל...
את ישראל מא נהנה מהם כלל.

51

1 וכך אמר משה רבינו ע"ה, "לא חמור אחד מהם נשאתי" (במדבר טז טו), פירש"י: "אפילו כשהלכתי ממדין למצרים, והרכבתי את אשתי ואת בני על החמור, והיה לי ליטול אותו החמור משלהם, לא נטלתי אלא משלי". וכן בשמואל הוא אומר, "הנני ענו בי נגד ד' ונגד משיחו את שור מי לקחתי וחמור מי לקחתי" (שמואל א יב ג), ואף באלו נשאלה, וכי לא נטלו כבוד מישראל, אלא שלא היה הכבוד שוה בעיניהם מאומה.

6 וְחֹבֶה עַל כָּל אֶחָד וְאֶחָד מֵאֵתְנוּ לְהִשְׁתַּדֵּל לְהִגִּיעַ לְמַדְרַגָּה זוֹ, לְבִלְתִּי הַתְּפַעַל מֵהַכְּבוֹד הַמְדוּמָה, וְיִהְיֶה בְּעֵינֵינוּ כְּאִילוּ נַעֲשֶׂה לְזוּלָתוֹ.

אך זאת יש לדעת, שאעפ"י שאהבת הכבוד מגונה היא לאין שיעור, אין זאת אלא כשהכבוד הוא לעצמו, אבל לכבוד של זולתו חייב הוא לדאוג ולהשתדל בכל האופנים, ובכל המצבים, ובכל יכולתו. (ונתבאר במאמר פב ובמאמר פט).

14

ae